

Světové války

I. světová válka

Atentát na následníka trůnu Františka Ferdinanda d Este v Sarajevu, který 28.6. 1914 provedl srbský terorista Gavrilo Princip, dal bezprostřední podnět k vypuknutí I. světové války a byl jen dovršením již delší dobu trvajícího nepřátelství mezi Rakousko - Uherskem a Srbskem. Tento dlouholetý spor vedl Vídeň k nesmiřitelnosti, a když Srbové odmítli splnit požadavky rakousko - uherské ultimativní nóty, vyhlásilo Rakousko dne 28. července Srbsku válku v domnění, že Srby v krátké době pokoří. Ta však během několika měsíců přerostla ve válku světovou. Na jedné straně centrální mocnosti - Německo a Rakousko - Uhersko, podporované později Tureckem a Bulharskem, a na straně druhé vedle Srbska státy Dohody, t.j. Rusko, Francie a Velká Británie, k nimž se přidala řada dalších států.

Císařský manifest všeobecné mobilizace byl vydán 28. července 1914 a do Vnorov a Liděřovic byl doručen zvláštním poslem o půl noci téhož dne. Hned 31. července byli povoláni vojáci od 20 do 38 let, kteří museli do 24 hod nastoupit voj. službu. Stejně tak i nováčci toho roku odvedení a ti co sloužili aktivně při vojsku. Zároveň museli být vojsku do Hodonína odevzdáni koně, kteří byli v květnu při klasifikaci vybráni, a za které jejich majitelé obdrželi za 6 týdnů po odebrání 1050 K. Ze Vnorov bylo odebráno v srpnu 9 koní a z Liděřovic 3. V obou obcích byly nařizeny hlídky strážící ve dne i v noci a ve Vnorovech u obecního úřadu musel být natažen přes silnici řetěz. Stráž vyzbrojena ručnicemi byla povinna každého cizince legitimovat a bez legitimace se nesměl žádný vzdálit ani od okolních měst. Hlídky byly voj. strážemi všechny železnice, mosty a silnice a od srpna v obcích i občany.

Válka se rozšiřuje do dalších zemí: 1. srpna vyhlásilo Německo válku Rusku a 3. srpna Francii; 4. srpna vypověděla Velká Británie válku Německu; 6. srpna Rakousko - Uhersko Rusku, Srbsko Německu; 11. srpna vyhlásila Francie a 13. srpna Velká Británie válku Rakousko - Uhersku; 23. srpna vstoupilo do války na straně Dohody Japonsko - Němci, kteří chtěli dosáhnout bleskového vítězství nad Francií dříve, než se zmobilizuje Rusko, vpadli do neutrální Belgie, přinutili francouzská a britská vojska k ústupu a ohrozili Paříž.

Postupně byly povolány další ročníky vojáků, kteří se museli rychle vojenskými vlaky přemístit na frontu, a tak byla nádraží plná loučících se vojáků a jejich příbuzných. Zvláště v počátku války nebylo možné, aby vojenská správa zajistila pro vojáky jedoucí na frontu (zvláště z Vídně do Krakova) dostatek potravin. A proto zdejší občané, stejně jako jiné obce na Slovácku, shromáždili nejrůznější potraviny, aby je dopravili na některé nádraží, kudy projížděly vojenské vlaky vezoucí vojáky na frontu (Rohatec, Veselí, Písek). Jen z Liděřovic byly 15. srpna vypraveny na nádraží v Rohatci tři povozy plné buchet, koláčů, čaje, kávy, tabáku a dalších jiných potravin. Vozy nabídli tito Liděřovjané: Martin Bartošek č.16, Antonín Kuryviál č. 55 a Martin Gazárek č. 24 s Martinem Urbančíkem č. 27. K rozdělování a podávání potravin vojinům do vlaků se přihlásila tato děvčata: Antonie Urbančíková, Marie Grozůrková, Josefa Gazárková č. 97 a Štefanie Gajošová. Dne 21. září 1914 se k nám uchýlili Poláci z Haliče (z Přemyšle a okolí), kteří byli nuceni opustit své domovy před nepřítelem. Do Vnorov se přistěhovalo 180 osob a do Liděřovic 75 osob, kteří byli ubytováni v prázdných domech obou obcí. Šlo zejména o železničáře, převážně konduktéry s rodinami. Od státu dostávali dostatečnou podporu na výživu, ale nezapomínali ani na vzdělání, a na jejich žádost jim byla uvolněna jedna učirna, kde dvě nastěhované polské učitelky (dcery konduktérů) vyučovaly 40 dětí. Polské děti byly vyučovány svou rodnou řečí a to od 15. května do 15. srpna 1915. Náboženství je vyučoval polský katecheta, gymnazijní profesor, který sem jednou týdně dojížděl z Hodonína. Ve zdejším kostele sloužil občas polské bohoslužby. Zpátky do vlasti odjeli dne 30. srpna 1915. Za dobu jejich pobytu ve Vnorovech se narodil 1 polský občanek a 2 zemřeli.

První dny války projíždělo Vnorovami mnoho vojenských automobilů, udržujících hlavně depešové

spojení mezi Vídní a bojištěm v Haliči. Jednou jich přijelo přes 70. Jindy zas projíždělo obcí nepřetržitě 171 povozů.

V roce 1914 dodali rolníci ze Vnorov a Liděřovic pro vojsko žito a oves, z jara pak dodali pro obce Rohatec, Javorník, Novou Lhotu obilí na setí. Kromě toho v červnu dodali Vnorovjané 165q obilí a mouky a Liděřovjané 60q pro jiné obce v hejtmanství na výživu obyvatel. Brambory byly prodávány do jiných obcí po celý rok.

V dubnu 1915 byly zavedeny potravní lístky na mouku, chléb, krupici a kroupy. Denní dávka na výživu pro jednu osobu stanovena - 240 gr. Důvodem toho úsporného opatření bylo vystačit se zásobami mouky až do žní. Úřady nařídily povinné soupisy veškerého zboží (15 soupisů jen za rok 1915) a dle těchto soupisů musely Vnorovy složit 50q rži a 30 q pšenice, která byla 17 června 1915 předána válečnému obilnímu fondu. Za to obdrželi rolníci částku 41 K. za 1q pšenice a 34 K. za 1q rži. I v následujícím roce se konaly další soupisy a prohlídky, kdy zemědělci museli veškeré přebytky odprodat eráru.

Drahota narůstala do závratné výše. Všichni řemeslníci z obou obcí byli povoláni do zbraně, takže zde nebylo kováře, koláře, krejčího, obuvníka atd. Strážné zboží podražilo o 600 - 700% a obuv nebyla vůbec k dostání pro nedostatek kůže, a tak se začala zhotovovat obuv s dřevěnými podrážkami.

Značně ubylo v obci i pracovních sil, neboť další a další ročníky mužů byly povolávány k branné povinnosti. Pole obdělávaly ženy, starší děti a starci. Později byly poskytovány vojínům dovolené, aby pomohli při obdělávání polí. V roce 1916 dostaly Liděřovice na pomoc 16 ruských zajatců a Vnorovy 30 vojáků rekonvalescentů.

Začátkem roku 1916 se zavedla další úsporná opatření a to chlebové, cukerní a kávové lístky (chlebovin na osobu 250 gr. na den, cukru 1 kg na měsíc). Životní potřeby jsou stále dražší a je jich velký nedostatek. Bída se prohlubuje. Ve Vnorovech se maso vůbec neprodávalo, neboť se řezníci vymlouvali, že nemohou koupit dobytek. Kráva se prodávala za 3 000 K., kůň za 4 500 K., prase 100 kg živé váhy za 700 K., husa krmná 26 K., slepice 10 K. Brambory se prodávaly za cenu 9 K. za 1q.

I přesto, že mzdy stouply čtyřnásobně, lid nesmírně strádal. Bídu rodin, jejichž živitelé vykonávali voj. povinnost poněkud kompenzovala měsíční podpora od státu. Na dítě do 8 let činil příspěvek 40 hal. na den, na dítě do 14 let 80 hal. na den, manželkám a dorostu práce neschopnému činil příspěvek rovněž 80 hal. na den. Tento vyživovací příspěvek vypláceli starostové obou obcí v zastoupení berního úřadu, měsíčně ve Vnorovech bylo vyplaceno asi 13 - 14 000 K. a v Liděřovicích okolo 5 000 K.

V roce 1916 byly opět odevzdávky barevných kovů k válečným účelům – zvonovina, předměty z mědi, mosazu a cínu. Poprvé tomu bylo v roce 1915. Znovu bylo odebráno všechno domácí měděné, mosazné a cínové náčiní za úředně stanovené ceny. Občané tyto kotle z barevných kovů nahrazovali kotlemi z obyčejného plechu. Odebrán byl také měděný plech z kostelní věže a nahrazen plechem pozinkovaným. Měděné a niklové peníze byly stahovány z oběhu a nahrazovány penězi železnými. Ze školy byly odebrány všechny školní zvonky. V obcích byly zabavovány především kotle měděné z pálenic. Za 1 kg se platily 4 K.

V roce 1917 odebrali zřizenci voj. komanda z věže kostela část zvonů k válečným účelům. Byly to zvony:

- 1) Panna Maria
- 2) Sv. Anna
- 3) Božské Srdce
- 4) Svatá Alžběta
- 5) Sv. Josef

Někteří vojáci své válečné prožitky zapisovali do deníku. Jedním z nich byl i závodčí Josef Zachar ze Vnorov, který jej později poslal domů k uschování. Co prožívali vojáci z počátku války, nám přiblíží ukázka z tohoto deníku.

„Dne 13.8. 1914 šli jsme pěšky do Dědic na Těšínsku, kde jsme po poledni přišli a ještě téhož dne sedali jsme do vozů pro nás už přichystaných. 4.8. o 3 hod. ráno hnul se s námi vlak ku Krakovu. Cesta byla vesměs veselá. Množství praporků a kvítí zdobilo naše vozy. Tu i tam houpal se na šibenici veselým Karlovákem (= vojín našeho pluku arcivévody Karla) namalovaný Rus. Pozvánky na zábavu do Petrohradu a obsah vozů poznačen byl jako „Jed pro Rusy“... Bylo to 21. srpna, kolem 3. hod. odpoledne jsme pokračovali na pochodu a opustili Rakousko u vesničky Čekuj. Zprava zatékalo k nám stále dunění děl a na tváři mnohého bojovníka bylo vidět strach...

Neděle 23.8. 1914 byla pro nás dnem významným. Asi v 10 hod. dopoledne dostali jsme rozkaz maširovat přes Anapol a pak po silnici směrem severním. Naše 11. kompanie byla jako Vorhut a můj 1. Zug jako vorpatrul zařazena. Děsné vedro, jazyk schnul v hrdle a Karláci postupovali zmužile kupředu. Když jsme šli přes Anapol, zvonil zvonek na jejich malém kostelíku a žádný nevěnoval tomu znatelnému znamení pozornost. Za městem zdvíhá se návrší. Když jsme proti tomuto postupovali, přijížděli cvalem husaři a hlásili nepřítel.

Naše špice, která už zmíněného návrší dosáhla, počala rychlou palbu. Ve mne srdce prudce bušilo a potichu odříkával jsem modlitbu: „Pod ochranu Tvou se utíkáme“ pobízejte při tom moje kamarády ku předu. Jako ovečky následovali mne asi na 30 kroků, každý shrben a s očima divoce koukajícíma a s obličejem plným strachu. Pole, po kterém jsme postupovali, bylo posázeno zemáky, které náš postup značně stěžovaly. „Dál, dál“ pronikal můj hlas palčivý vzduch, kterým již svištěly první ruské střely. Asi 50 kroků před koncem zamákového pole zůstalo všechno mužstvo mého Zuku ležet. Na moje přísné naléhání se ale ještě vzchopili a v dešti nepřátelských koulí přiběhli až do příkopu, který končil ono zamákovité. Byl ale nejvyšší čas. Strojové pušky vstoupily do činnosti největší silou, ale jejich střely nesly se nad našimi hlavami a několik kroků za námi rozrývaly zmíněné zamákovité. Také ruská děla se svými smrt sejícími šrapnely začaly nás pozdravovat. A co my ubozí? Nepřítel jsme neviděli, od oficírů byli jsme opuštěni, sami svému osudu a na pospas ruským kanónům zanechání. S několika odvážnými muži podařilo se mi zjistit, že nepřítel je ukryt za stromy asi 16 - 18 set kroků od nás vzdálenými a také se osmělili poslat mu první pozdravy rakouského olova.

Házela-li ruská artilerie svoji zhoubu hodně daleko od nás, stříleli jsme zhusta, přiblížila-li se artilerie se svými šrapnely blíže nás, tu krčil se každý úžeji a úžeji k zemi a přál sobě, aby se mohl v červa proměnit a zarvátí se hluboko v matičku zemi. Asi hodinu po otevření ohně počalo naše pravé křídlo postupovati. My jsme drželi ono návrší obsazeno, kdežto naše levé křídlo po delším boji následovalo pravé, v postupu... Naši kamarádi postupovali rychle kupředu, ale Rusi drželi se též statečně. Teprve pozdě zasáhlo naše dělostřelectvo a umožňovalo postup našich. Byla to divoká vřava, jakou si představit nelze, která trvala od 11 hod. dopoledne až do 6 hod. večer, kdy byl vztyčen na ruských pozicích rakouský prapor a hřímavé sláva a nazdar voláno teprve teď vycházeli ze svých úkrytů naši důstojníci a nařizovali srdnatě postup. Postupovali jsme rychle na místa, na kterém se hlavní boj odehrál...

Teprve, když se rozednilo, bylo viděti následky včerejší bitvy. V jedné opevněné úžlabině leželo asi 12 ruských důstojníků v stáří od bělovlasého kmeta až do mladého holobrádka. Celé okolí hustě poseto mrtvolami a raněnými, hromadami ukořistěných nábojů a podobně. Karláci scházeli se dohromady, poptávající se zda-li ten anebo onen kamarád ještě žije. Byl-li některý jako mrtvý poznačen, tu soucitně zašeptaly rty: „Odpočinutí věčné dej mu Pane“. Já jsem nemohl žádného z mojích vesnice nalézt, ni mrtvého, ni živého. Teprv před polednem jsem se dozvěděl, že můj kamarád Návara zaplatil minulý den životem. Tentokrát jsem opravdu zaplakal.... (Počátek října 1914)... Po druhé na ruské frontě. První náš postup v Rusku byl krásný, neboť bylo krásné počasí a sucho. Tenkrát ale stíhal déšť, déšť a byla zima. Marše nebyly tak veliké, jako namáhavé. Bláta bylo mnoho. Těžce vlekli koně lehké kanóny kupředu. Těžké vůbec s námi nebyly, jen feldkanony Reg. 1. Krakán.

Dne 4. na večer podnikli jsme útok zdaleka na Sandoměř, který byl asi v 10 hod. večer zastaven a my ubytováni v jedné vesničce. Druhého dne při svítání pokračováno v útoku. Naše

kompanie byla na první linii. Když jsme se přiblížili blíž Sandoměře, přišla zpráva, že nepřítel bez boje ustoupil. My ale šli stále dál přes pole a zaujali postavení na poslední ruské vyvýšenině u Visly, odkud bylo krásně vidět do Rakouska. Co den přšelo jak z konve. Byli jsme veskrz promočeni. Pak jsme se stáhli trochu zpět a čekali na další rozkazy ve čtyřstupu za velikého deště až do večera. Pak za tmy maširovali jsme do velikého dvora. Tam jsme byli ubytováni ve velké stodole. Oběd a večeri dostali jsme najednou, trochu rozvařeného masa, načež jsme se uložili, jak kdo mohl k odpočinku. Stodola byla děravá, my naskrz promočeni. Vítr byl veliký a veliká zima. Ležel jsem pod střechou, nespal, třásl se zimou a když již nemohl vydržet, vstal jsem a chodil po dvoře až po kolena zabláčen a zoufalostí skoro plakal.

6.10. 1914 - Tato noc byla něčím nejhorším, co jsem kdy v mém životě zažil... Dne 22.11. krásný den. Dle mého kalendáře u nás ve Znorovách hody. Oslavil jsem je tady. Pohonil jsem totiž hned ráno klidně si hovíci všičky na mém špinavém těle a vzal jsem si čistý kapesník z torby. Dostal jsem 2 viržinky a několik cigaret. Kouřil jsem jako znorovský starosta. Znovu poručěn útok. S viržinkou v ústevh kráčel jsem před mojí zukem. Rusi se stáhli zpět. Pokračovali jsme asi hodinu, než jsme na ně přišli. Uvítali nás spoustou koulí. Zakopali jsme se trochu na jednom kopci a opětovali jejich střelbu. Za malou chvíli ustupovali Rusi zpět a my vesele stříleli...

12.12. 1914 - Uplynul klidně, až na večer bylo poručeno býti připraveni k odchodu. Vyfasovali jsme kožichy. Asi o 1/2 11 vymaširoval můj zuk. Ale kam? Za čáru předních stráží. Zamlžená, tmavá noc rozestřela svůj plášť nad velkou rovinou ruskou. Nesměle vykukovaly hvězdičky ze šedých, řídkých mraků a spoře osvětlovaly veliké bažiny, mezi nimiž bylo naše postavení. Nikde ani hnutí, nikde ani známka života. Jenom ruský reflektor (osvětlovač) házel příšerné svoje hrozitánské paprsky na naše postavení, že zdálo se, jakoby mohutná pravice neznámého tvora ukazovala „Tam jsou“. V dáli bylo vidět dělové záblesky, dunění otrásalo zemí a tu a tam cvakl kvérový šus. Ležím v zákopě a pomalu usínám. „První zuk umhengen a ven!“ hlásí mi někdo. „Čert tě vem, zatracenej chlape, co zas chceš?“ dostal za odpověď nevinný Karlák. Pomalu a s nechutí vylézali rozespálí obránci vlasti ze svých děr a s hlasitým klením kladli torbičky na svoje od vší ozobané záda a ještě pomaleji stavěli se v mizerný šik. Bylo potřeba několik sakrů, než jsem mohl dát povel k odchodu. „Kam jdeme?“ ptám se ospalého, nevrleho Karláka, který jako na jevišti z vysoka stoupal, pohazoval svojí rezavou šavličkou a myslel si: „Čert aby to vzal tu vojnu, proč to musí vždy ten nejmladší odvádět.“ Namáhavě postupovali jsme za karp. Bažinou, kterou nás vedl, vyhýbající se močálům, neboť voda v botech v zimě není nic příjemného. Dospěli jsme až k silnici ve vesnici Jarošky, kde stály naše nejpřednější stráže. Tam jsem se dozvěděl naši vlastní úlohu. Jít co nejbliže k nepříteli, spustit na ně ostrou palbu, a pak zmizet. Všecko, co se na vojně dělá, bývá napřed ukázáno. Tento kousek nám neměl žádný odvahy ukázat. Že jsou Rusi před námi v zákopech jsme věděli, ale jak daleko a jak silní, to věděli zase oni. Pomalu a opatrně kráčeli jsme po pravé straně silnice, která vedla do vesnice, ku předu. Že všichni nepůjdeme zpět, toho jsem byl více než jist. Asi po půl hodině zdlouhavého marše potkali jsme se s zuge 12. komp., který měl tu samou úlohu, jako my, jenomže jiný směr. Několik pozdravů, nějaké to zkomolené sakra, přání štěstí a zase každý novým směrem. Dále opatrně přešli jsme les před zmíněnou vesnicí a zůstali jsme asi 500 kroků v předu před lesem ležet. Kadet, který již od počátku našeho postupu křečovitě svíral svůj revolver, jako by čekal, že se každou minutu před ním někdo vystoupne, ten hrozně dnes pobíhal, nevěda si rady, sem a tam využívaje každé úžlabiny k úkrytu. Mně bylo všecko jedno, litoval jsem jenom v duchu těch, kteří za chvíli budou krváčet. „Co myslíte, Zachar, máme ještě jít dopředu?“, táže se mne po chvíli. „Naše gevery tam dostřelí odsud tak dobře, jako když půjdeme ještě dopředu“, byla moje krátká odpověď. Načež jsme se rozvinuli k boji. Čekaje povelu ke střílení, ležel jsem lhostejně na mokré zemi. „Mám začít?“, ptám se potřetí za námi ležícího kadeta. Ztrnulé „ja“ bylo mi odpovědí. Přitisknu a bác, rozlehla se rána tichou nocí. Za ní jako když se pytel roztrhne, sypal se rachot nepřátelských střel. Rusové dobře mířili na záblesky našich geverů. Nastal čertův tanec. Pískalo a praskalo to kolem nás. Rusi stříleli i dum-dum. Po krátké palbě sháním se po kadetu, mám-li vydržet. Chudáka nebylo!! „Zpátky!“ volám a už po jednom sypali jsme se do lesa zpět, kde v úžlabině našel jsem udýchaného kadeta, který divoce kouleje očima, vybízeli nás, by jsme se uschovali. Nastal rychlý pochod domů, vlastně do našich zákopů, kam jsme asi po 2

hodinách, díky pánu Bohu a panence Marii všichni zdraví přišli a uložili se k odpočinku. Vydrželi jsme pak až do 9 hod. ráno spát...“

Tolik z těchto zápisků.

Česká společnost rakouský stát nikdy nepřijala za svůj, přesto, že jeho nadvládu byla nucena snášet. Touha Čechů a Slováků po samostatnosti po vypuknutí války stále více sílila o což se nemálo zasloužil T.G. Masaryk spolu s E. Benešem a M.R. Štefáníkem, kteří v průběhu roku 1916 sestavili Českou, později Československou národní radu, jako hlavní orgán protirakouského odboje, a postupně získávali pro tuto myšlenku stále větší pochopení u představitelů Dohody. V tomto roce bylo utvořeno zahraniční vojsko - československé legie, které se formovaly na italské, francouzské a ruské frontě z českých a slovenských předválečných emigrantů, vojenských zajatců a přeběhlíků. Tito pod vedením slovanských velitelů bojovali proti Německu a Rakousku po boku Francie, Anglie a Ameriky.

Ze Vnorov a Liděřovic se zahraničního odboje zúčastnili tito legionáři:

1	Josef Kudeřík	ruský legionář
2	Jan Zajíček	ruský legionář
3	Josef Řičica	ruský legionář
4	Jan Chudík	ruský legionář
5	Jiří Chudík	ruský legionář
6	Antonín Vajdík	ruský legionář
7	Martin Zrůna	ruský legionář
8	Jan Všetula	ruský legionář
9	Karel Holec	ruský legionář
10	Jan Grabec	ruský legionář
11	Štěpán Gazárek	ruský legionář
12	Valentin Andryšek	ruský legionář
13	Jan Dvorský	ruský legionář
14	Josef Gazárek	francouzský legionář
15	František Motyčka	francouzský legionář
16	Cyril Kozumplík	francouzský legionář
17	Antonín Kočiš	italský legionář
18	Josef Tomeček	italský legionář
19	Jan Studnička	italský legionář
20	František Komínek	italský legionář
21	František Poustka	italský legionář
22	Josef Hamešťák	italský legionář

V roce 1917 pokračovaly prohlídky zásob po domech. Veškeré přebytky občanská a vojenská komise odebrala, takže i na venkově se dostavil nedostatek potravin a zvláště v chudobných rodinách panoval hrozný hlad. Drahoty stále vzrůstala - 1 kg slanine byl pod rukou prodáván za 70 K., 1 kg másla stál 60 K., 1 l mléka 2 K., vejce 1 K. 20 hal., 1 kg tvarohu 20 K., 1q obilí 300 - 800 K., 1q brambor 100 K., kopa zelí 68 K., tele 200 K., kráva 6 000 K., kůň 9 000 K., husa 100 K., slepice 56 K., mužské šaty 800 - 1 000 K., střevíce 300 - 400 K., košile 60 K., 1 000 křidlic 400 K., 1q vápna nehašeného 120 K., deska 8 K., arch papíru 10 hal. atd. Navíc byl všeho nedostatek. Ještě více ceny vzrostly v roce 1918, jak o tom svědčí zpráva z farní kroniky, kde se uvádí, že selka Filomena Vajdíková ze Vnorov prodala počátkem června husu za 272 K. na trhu ve Bzenci.

Statistika ministerstva pro zásobování v r. 1919 uvádí, že cena mouky stoupla o 355%, káva o 2000% , uhlí o 15 000%, petrolej o 2 885%, zápalky o 2 290%, oděv o 2 900%, prádlo o 2 933%, obuv o 2 250%, školní potřeby o 1 200% a jízdné o 1 200%.

Po smrti císaře Františka Josefa I. (21.11 1916) převzal moc (poslední) císař - Karel I., který již nevěřil ve šťastný konec války, a proto se snažil sjednat mír, ale ne všude se setkal s pochopením. Náš zahraniční odboj podpořili i američtí krajané. Na 50 tisíc Čechoslováků se dobrovolně přihlásilo do odboje a bylo sebráno přes 3 mil. dolarů. V Rusku mezitím vypukla revoluce, kde proti bolševikům na Rusi zasáhla i česká vojska (legionáři), kteří se v podstatě stali pány Sibíře. Pokračující válka nebyla pro Rakousko a Německo úspěšná, a tak po velkých nezdarech na všech frontách byla v říjnu 1918 zahájena jednání o míru, která vyvrcholila 27. října, kdy nový rakousko - uherský ministr zahraničí Julius Andrassy odeslal Spojeným státům nótu, v níž jeho vláda ve snaze ukončit válku za každou cenu přislíbila i uznání práv Čechoslováků a Jihoslovanů. Tím nastal čas, aby ustanovené předsednictvo Národního výboru (Ant. Švehla, Alois Rašín, Jiří Stříbrný, Fr. Soukup a Vávro Škrobár) mohlo převzít hlavní zásobovací centrálu (obilní ústav) a později další úřady včetně místodržitelství a odpoledne 28. října byla na Václavském náměstí vyhlášena oficiálně samostatnost. Na Moravu se tato zpráva dostala až následujícího dne. Telegraficky rozhlášená ústava samostatného státu rozradostnila český národ tak, že všude byly vyvěšeny prapory a konány slavnostní schůze a dne 30. října prohlášen úřední název: Republika Československá a jejím prezidentem zvolen 14. listopadu 1918 T.G. Masaryk.

II. světová válka

Druhá světová válka naši obec příliš nezasáhla, přesto i zde si vyžádala několik obětí. Po vyhlášení mobilizace 23. září 1938 museli následujícího dne nastoupit do zbraně všichni záložníci do 40 let. O dva dny později 25. září 1938 v 1130 přiletělo na vnorovské pastviště 35 letounů. Jejich přítomnost v lidech vzbuzovala obavy z možného ohrožení v případě válečného konfliktu. Začátkem roku 1939 voj. správa postupně provedla demobilizaci povolaných ročníků. Osudným dnem byl 15. březen 1939, kdy německá vojska začala obsazovat náš stát. Do naší obce dorazila část německého vojska v den vyhlášení protektorátu Čechy a Morava 16.3. 1939 v 9 hod. ráno a byla ubytována v budově nové měšťanské školy. Proud postupujících jednotek po silnici trval po celý den až do pozdních hodin. Téhož dne byla v českých zemích nařízena jízda a chůze vpravo. Posádka opustila Vnorovy 6.4. 1939.

Dne 29. září došlo k zavedení odběrných lístků na potraviny, mýdlo, a později oděv a obuv. Opatření mělo zamezit skupování zásob majetnějšími na úkor nemajetných. Dne 14.9. 1942 zatčeni dva učitelé ze Vnorov - Štěpán Tomek č. 273, učitel a tajemník obce a Antonín Navara č. 394. Oba přivezeni do Vratislavi a odsouzeni na 2 1/2 a 3 roky vězení. Starší chlapci a děvčata, ročník 1924, zváni na prohlídky, a podle výsledků odváženi k pracovnímu nasazení do říše.

Situace se zostříla, množilo se zatýkání. Dne 26.3. 1943 byla ve Vratislavi popravena Marie Kudeřiková, dcera bývalého starosty, a po osvobození předsedy MNV, Josefa Kudeříka, zatčená v předešlém roce. Zloba nacistů byla obrácena i proti židům. Krutý osud postihl rodinu Jakuba Gallii, který byl se ženou, dvěma dcerami a synem odvezen 23.2. do Terezína, kde brzy zemřel, ostatní převezeni do tábora v Osvěncimi, kde jedna z dcer údajně zemřela, druhá s matkou skončila v plynové komoře a pouze syn se zachránil.

V letních měsících roku 1944 stále častěji pozorovány přelety velkého počtu bombardovacích letadel amerických, ale hlavně německých, které zprvu budily velký strach. Strach měli lidé i z toho, že ve škole od června 1944 sídlila Todtova organizace - významná složka říšské armády. Denně sem těžká auta přivážela a odvážela spousty beden, lidé mysleli, že je to střelivo, a teprve později se vysvětlilo, že v bednách jsou knihy a spisy. Bylo to patrně účetní oddělení. Důstojníci

byli ubytováni v soukromých domech v obou obcích. S obyvatelstvem se snášeli dosti dobře, až na jednoho, který byl arogantní.

V roce 1945 se z koncentračního tábora od Vratislavi do Vnorov vrátil učitel Štěpán Tomek. Fronta se blížila, o čemž svědčila i postupná evakuace Todtovi organizace z vnorovské školy. Lidé budovali v humnech kryty se dvěma východy, dlouhé, hluboké a úzké, kryté pevnými trámy, překrytými vyházenou hlínou ve velké vrstvě.

Dne 10.4. 1945 vyhodili Němci dřevěný most u „Obory“ (přes Veličku), a večer železniční mosty na dráze - přes Veličku a u „Louček“. Ve středu 11.4. večer nový most přes Moravu a sousední betonový přes „Bařův kanál“. Ve čtvrtek 12.4. odpoledne betonový most přes kanál v lese v blízkosti jezu na řece Moravě. Jez sám byl připravovaným výbuchem poškozen jen nepatrně. Večer téhož dne pak vyhodili mosty zarazické přes Moravu i kanál. To už Němci překotně ustupovali přes Sudoměřice a Petrov ku Strážnici. Boj o Strážnici započal dopoledne dne 12.4. Toho dne přišli o život tři mladíci ze Vnorov, kteří při cestě do Strážnice padli do rukou Němců, kteří v té chvíli prohledávali zámecký park, hledající četnického strážmistra Fr. Nováka, který již dříve organizoval odboj v domnění, že nastala ta pravá chvíle, zastřelil v poledne v zámecké zahradě německého vojína. Při pronásledování zranil dalšího, ale nakonec byl zastřelen. Němci v odplatu vyhnali k parku přilehlé ulice asi 35 mužů, zahrnali je do dvora bývalého pivovaru, z nich velitel s napřaženým revolverem označil deset, kteří museli vystoupit o několik kroků, otočit se ke zdi, a druhý esesman je postupně střelil do týla.

Nešťastnou náhodou chycení, a tím podezřelí mladíci, byli zastřeleni spolu s určenými.

Byli to: Karel Řičica z č. 195, František Zůbalík z č. 240 a Rudolf Škoda z č. 108. Mladíci ve věku 20 - 22 let. Jejich těla spolu s ostatními zakopána ve dvoře pivovaru a po osvobození ihned exhumována a pochována na vnorovském hřbitově.

Boj o Strážnici pokračoval i 13.4. Prudká palba z děl, kulometů i pušek se ozývala celé dopoledne. Po poledni náhle ustala a hned na to bylo vidět, že po silnici ke kříži na Dražce německé tanky, z nichž jeden od kříže jel napříč přes prostřední padělky a zaujal pozici za stohem slámy, druhý zase na „Prostředním poli“ nedaleko sochy sv. Anny rovněž za stohem, třetí jel až ke Vnorovům a zůstal stát za dílnou Petra Píšťka. Dva další jely po Dražce do Liděřovic, z nich jeden se skryl pod návratí u Jana Grabca č. 93, druhý v „Jamách“ před domem Jana Slavíka č. 81. V té chvíli mohutný výbuch zničil betonový most přes Veličku. To se již lidé stěhovali do krytů a sklepů a v té chvíli zasvištěly vzduchem první dvě dělostřelecké střely, které dopadli do „Spinku“ u řeky Moravy. Další střela na pastviště pod Dolní ulici, druhá do vrat domu vdovy Fuchsové u sochy sv. Jana Nepomuckého a těžce zranila střepina Antonína Matušku, který brzy zemřel. Lehčeji Jana Žáka, malíře ze Vnorov, který byl trvalým invalidou. Tank uprostřed padělku několikrát vystřelil, byl ale vypátrán a musel ustoupit do humna Potravního spolku. Střela, která dopadla na střechu Karla Pavky, zranila Frant. Macháčka, ženatého žel. zřízence z č. 185 a svobodného Cyrila Břečku z č. 61, kteří chtěli přeběhnout silnici. Ještě jedna střela dopadla na pastviště a druhá na silnici v dolní části obce. Sobota 14.4. prošla klidně, německé tanky dráždily protivníka střelbou, ale ta nebyla opětována a posádky v prázdných domech sháněly potraviny.

Teprve v neděli 15.4. večer dopadla střela na hřbitov u brány a poslední střela na střechu stodoly Jana Bobčíka č. 170 v Liděřovicích. Byly to tříštivé granáty menší ráže.

V pondělí 16.4. zastřelen v humně Jana Rybky č. 16 voják něm. armády, odsouzený válečným soudem v hostinci Martina Šmacha za úmyslné sebezranění. Později se ukázalo, že to byl Polák, Teodor Kowallewski (20 let).

Úterý 17.4. prošlo klidně. Teprve 18.4. ve středu po půlnoci prošla obcí první část odcházejících Němců z pozic. Přitom Fr. Řičicovi č. 57 odvedli pár pěkných koní. Po druhé hodině noční byl vyhozen Benešův most přes řeku Moravu mezi Strážnicí a Bzencem. První rumunští vojáci sem dorazili po páté hodině ranní. Radost z osvobození byla veliká. Za naši svobodu položilo život 16 rumunských vojáků a 1 velitel. Pochováni byli na našem hřbitově.

Vděčnost k osvoboditelům brzy začínala mít trhliny. Vytýkalo se jim, že kradou, že jsou nepořádní a berou si sami co chtějí. Na pastvisku i v lese vystříleli všechny srny a zajíce. Oddíly Rumunů zdržovaly se v naší obci, přicházely a odcházely po dobu asi 14 dnů.

Ihned po osvobození byla na rozkaz ruské armády vyhlášena pro všechny muže od 18 do 55 let pracovní povinnost na opravu mostů. Provizorní mosty byly hotovy do poloviny května. Černý obchod a šmelina - Se zavedením potravních lístků v době války se značně rozrostl černý obchod a šmelina. Přijížděly sem desítky překupníků, kteří odkupovali, co se dalo, aby zboží se ziskem ve městě prodali. Předmětem šmeliny se stal i tabák, který se u nás počal pěstovat v roce 1939, zásluhou ing. Pchálka, od Syndikátu pro pěstování papriky a tabáku v Brně, jehož paní byla rodačka ze Vnorov. Zprvu bylo jen 8 pěstitelů tabáku, v roce 1942 už okolo stovky. Současně bylo zavedeno pěstování papriky.

Zastřelen Fr. Konečný - Ještě k jedné tragické události došlo za německé okupace, a to v souvislosti s protifašistickým odbojem s názvem „Ticho“ šesti občanů Vnorov a Liděřovic. Členem byl i Fr. Konečný (Mikula). Skupinu údajně prozradil gestapu při mučení jeden Strážničan. Zlínské gestapo pro něj přišlo (ač byl o půlnoci varován) 27.3. časně ráno, obstoupilo jeho domek, zatkl a odvádělo ho ztýraného v nočním prádle k autu. Ten druhými dveřmi vyskočil a dal se na útěk. Vojáci gestapa po něm úmyslně stříleli vysoko. Zastřelil ho samopalem až sám velitel. Sbor dobrovolných hasičů odhalil svému zastřelenému členu pamětní desku na jeho domě ve Spinku.

Občané naší obce, kteří zahynuli nebo byli umučeni za II. světové války:

Marie Kudeříková	26.3. 1943 sřata ve Vratislavi 1921 – 1943
Jakub Gallia	zemřel v koncentračním táboře v Terezíně 1877 – 1943
Tereza Galliová	zemřela v koncentračním táboře v Osvěncimi 1878 – 1944
Greta Galliová	zemřela v koncentračním táboře v Osvěncimi 1918 – 1943
Herma Galliová	zemřela v koncentračním táboře v Osvěncimi 1919 – 1943
Karel Řičica	12.4. zastřelen ve Strážnici 1925 – 1945
Frant. Zubalík	12.4. zastřelen ve Strážnici 1927 – 1945
Rudolf Škoda	12.4. zastřelen ve Strážnici 1925 – 1945
František Konečný	27.3. zastřelen ve Spinku 1907 – 1045
Jan Cibulka	zemřel v koncentračním táboře 1923 – 1945
Martin Slavík	popraven ve věznicí 1919 – 1941
Karel Janíček	zabit při náletu u Brna 1907 – 1944
Antonín Matuška	zabit střepinou granátu (13.4.) 1916 – 1945
Anna Hudečková	zemřela v koncentračním táboře 1883 – 1943
Petr Řičica (rodák z Veselí, ženatý ve Vnorovech)	zemřel v koncentračním táboře 1905 – 1945